

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Ennaltaehkäisevää työtä ja alkuvaiheen kotoutumisen riittäviä resursseja ei tulisi nähdä helposti leikattavina kustannussäästöinä vaan sijoituksena siihen, että laadukas alkuvaiheen kotoutuminen riittävine resursseineen sisältäen ennaltaehkäisevän työtteen, tuo säästöt siihen, että asiakkuudet eivät jatku kotouttamisajan jälkeen ja tehdään riittävästi työtä ennaltaehkäisevällä työllä työtä, millä lisätä tietoisuutta mm. eri riippuvuuksista,

Keusoten hyvinvointialue vastustaa esitystä siitä, että laskennallisten korvausten maksuaikaa lyhennettäisiin nykyisin kolme vuotta maksettavasta korvauksesta kahteen vuoteen ja nykyisin neljä vuotta maksettavasta korvauksesta kolmeen vuoteen. Hyvinvointialue on täysin tietoinen kuntien olemassa olevista resursseista ja tosiasiaassa hyvinvointialueella täytyy olla täydet valmiudet tuottaa asiakkaiden tarvitsemat sote-palvelut koto-ajalla täysimääräisesti, jotta ihmiset eivät jää/tipu palveluihin kotoajan jälkeen. Alkuvaiheen kotoutumiseen tarvitaan kaikki mahdolliset resurssit, jotta integroiminen yhteiskuntaan mahdollistuisi ja jos laskennallisten korvausten maksuaikaa lyhennetään tulee tämä näkymään sote-puolella vähentyneenä resurssina ja pitkittyneinä palveluina, mikä taas pidemmän päälle maksaa yhteiskunnalle enemmän.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

Ajatuksen taakse on helppo yhtyä, että laskutetaan asiakkaita käyttämättömistä ajoista, mutta samaan aikaan täytyy huomioida ensisijaisesti mitä kustannuksia muutos tulee aiheuttamaan viranomaisille. Muutos tulee lisäämään huomattavasti erilaisia valvonta- ja transaktio kustannuksia, mistä jo nyt syytetään sosiaali- ja terveyspalveluita eri selvityksissä ja tutkimuksissa. Olemme siis laskuttamassa heitä, jotka vasta opettelevat toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja jotka elävät minimillä. Peruuttamaton käynti aiheuttaa siis laskun, joka lähetetään asiakkaalle ja joka tulee laskun kanssa viranomaiselle ja laskua lähtee selvittämään viranomainen, joka käyttää ensin työaikaansa siihen oliko lasku aiheellinen ja sen jälkeen lähdetään selvittämään, että jos asiakas sen maksaa pahimmassa tapauksessa erinäisten muistutusten ja perintälaskumenettelyiden jälkeen mikä taas pahimmassa tapauksessa aiheuttaa toimeentulotukivajeen ja sitä kautta toimeentulotukitarpeen ja

sitten taas tehdään toimeentulotukihakemuksia sekä Kelaan että sosiaalitoimistolle niin onhan varmasti myös rinnalla tiedossa, mitä maksaa yhden laskun lähettäminen kaikkine valvonta- ja transaktiokustannuksineen, kun pahimmassa tapauksessa yhtä laskua (1 peruuttamaton käynti) käsittelee useat viranomaiset kunnasta, Kelasta ja sotesta. Niin kannattaisiko ennemmin kiinnittää huomiota laadukkaaseen kotouttamiseen ohjaten ja neuvoen asiakasta toimimaan palvelujärjestelmässä kuin rankaisemalla laskutuksilla, sillä peruuttamattomien käyntien eteen tehdään jo nyt töitä niiden vähentämiseksi ja takana on usein niinkin inhimilliset syyt kuin viranomaisilla on tupla-aikoja, aikoja ei osta/voi peruuttaa, koska muut viranomaiset vaativat läsnäoloa (TE koulutukset) ja henkilöt eivät vielä osaa neuvotella ja/tai tiedä miten priorisoida eri viranomaisia etc. Eli Keusoten hyvinvointialue lähtisi puuttumaan asiaan eri näkökulmasta kuin rankaisemalla ihmistä uusilla laskuilla lisäten näin valvonta- ja transaktio kustannuksia, mikä on paljon kalliimpaa kuin äkkiseltään edes ymmärretään.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Jos alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen yläikärajaa laskettaisiin 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen vastaavasti kuin lastensuojelun jälkihuollon ikäraja esitetään laskettavaksi hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta (HE xx/202x vp) niin on selvää, että pakolaistaustaisten nuorten lainsäädäntö täytyy olla linjassa lastensuojelun ikärajan kanssa. Silti meillä on samaan aikaan tiedossa, että nuorten syrjäytyminen on tosiasia ja nuorten pahoinvointi kasvussa, niin tämän tunnustetun tosiasian kanssa esitys ei ole linjassa, etenkin kun tavoitteena on hartiavoimin tehdä työtä nuorten syrjäytymisen, jengiytymisen ja rikollistoiminnan ehkäisemiseksi. Keusoten hyvinvointialue esittää, että jätettäisiin optio jatkaa jälkihuoltoa 23v 25 v niiden nuorten kohdalla, joilla on viranomaisten arvio siitä, että he hyötyvät jälkihuollosta ja heillä on ilmeinen riski syrjäytymisen polulle (epäily jengiytymisestä, opinnot ja tulevaisuuden suunnitelmat puuttuvat ja/tai he ovat jo osittain rikollisuuden tiellä tai kärsivät eri riippuvuusongelmista) eli panostettaisiin heihin, joihin voimme jälkihuollon avulla vaikuttaa ja suhteutetaan korvaukset siten, että jälkihuollosta maksetaan siihen asti, kunnes jälkihuolto on kyseisen nuoren kohdalla päättynyt. Eli esitys on sosiaalityöntekijän arvio/päätös jälkihuollon jatkamisesta 23v 25v ikävuoteen heillä, joilla on siihen tarve ja muilla nuorilla jälkihuolto päättyisi 23 v esityksen mukaisesti.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Tämä esitys tulee lisäämään kustannuksia sote-palveluissa, sillä kunnilla on mahdollisuus käyttää pakolaisten ohjauksessa ja neuvonnassa myös kaupassa käyntiin esim. vapaaehtoisia, oman kielisiä maamiehiä. Sote palveluissa näin ei ole. Eli kaupassa käynti ammatillistetaan tällä esityksellä totaalisesta. Perustapauksessa siis sosiaalityöntekijä tekisi päätöksen tukihenkilön käyttämisestä pienemmissä tuen tarpeissa perheelle esim. kaupassa käynti ja tämä tarkoittaa laskua palveluntuottajalta, joka tuottaa tukihenkilöpalvelua alueella. On todella suoraviivaista ajatella ja rinnastaa pakolaisten alkuvaiheen tuen tarvetta vammaisiin, joilla on pitkällistä tuen tarvetta ja sellaista, mitä ei voi jättää esim. vapaaehtoistyön varaan. Pakolaiset tarvitsevat tukea hetkellisesti, jotta oppivat uudessa maassa toimimaan, tekemään ostoksia ja suunnittelemaan talouttaan (mistä kannattaa ostaa mitä) ja tässä paras apu ei ole viranomaiset ylipäätään vaan omat maamiehet, kuntien pyörittämät vapaaehtoisverkostot eri järjestöjen toimesta. Miksi hallituksen esitys haluaa hajottaa tämän ja siirtää vastuuta sotelle ja yksityisille palveluntuottajille eri tukihenkilöiden muodossa lisäten samalla myös tulkkauskuuluja, jotka joudutaan järjestämään, kun tukihenkilöt tai

muut avustavat viranomaiset eivät puhu asiakkaiden lähtökieliä? Keusoten näkemyksen mukaan annettu esitys ei ole nyt lainkaan loppuun asti mietitty ja toteutuessaan kuluja tulee huomattavasti lisää, joita ei nyt tätä esitystä laatiessa ole selkeästi mietitty. On todella ikävä väite, ettei kunnilla olisi osaamista ohjata ja neuvoa vieraskielistä väestöä niinkin perusasiassa kuin kaupassa käynti ja näin perusasiaa oltaisiin nyt lykkäämässä sote työntekijöiden vastuulle (muutenkin kalliimpi vaihtoehto jos isossa kuvassa oli etsiä säästöjä), kun kunnat tekevät erittäin hyvää ja läheistä yhteistyötä eri järjestötoimijoiden ja vapaaehtoisten kanssa.

Muut huomiot

Ei muita huomiota kuin se, että näissä tuoduissa esityksissä näkyy se, että kentän tuntemus ei ole täysin ymmärretty ja että uusi työnjako kuntien ja sote-alueiden välillä ei ole vielä muotoutunut sellaiseksi, jota voidaan ohjeistaa ylhäältä alas. Kotoutuminen tarvitsee tehostamista ja muutoksia isossa rakennekuvassa kyllä, tämän allekirjoittavat kaikki maahanmuuttotyön asiantuntijat kentällä, mutta säästöjä ei tule sillä, että ohjeistetaan kuka käy kaupassa. Säästöt tulevat siitä, että työpoliittisia ja koulutuspoliittisia rakenteita muutetaan siten, että ihmiset työllistyvät ja saavat tarvitsemansa tuen ja koulutuksen. Mitä enemmän ihmisiä jää ilman koulutus- ja harjoittelupaikkoja, kielikoulutus on puutteellista ja sosiaalipalvelut sekä ohjaus- ja neuvontapalvelut koetaan riittämättömiksi, niin samat ongelmat jatkuu ja asiakkuudet ja sitä kautta kotoutuminen pitkittyy. Siksi säästöt tähän sektoriin sote-puolelle eivät ole kestäväällä pohjalla.

Franz-Koivisto Larissa
Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymä - Larissa Franz-Koivisto, Keusote
Maahanmuuttajapalvelut